

1262/1846 Tarihli 3739 Nolu Deftere Göre
**MARDİN KAZASI MÜSLİM
NÜFUSU**

Ahmet UÇMAZ

© Copyright 2024

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-420-4	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı 1262/1846 Tarihli 3739 Nolu Deftere Göre MARDİN KAZASI MÜSLİM NÜFUSU	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Ahmet UÇMAZ ORCID iD: 0009-0004-2455-3694	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code HIS000000
	DOI 10.37609/akya.3217

Kütüphane Kimlik Kartı

Uçmaz, Ahmet.

1262/1846 Tarihli 3739 Nolu Deftere Göre Mardin Kazası Müslim Nüfusu / Ahmet Uçmaz.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.

180 s. : tablo. ; 160x235 mm.

Kaynakça ve Ekler var.

ISBN 9786253994204

1. Tarih.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

*Bu kitabı rahmetli biricik annem Şefika UÇMAZ'a ithaf ediyorum.
Sevgili annem seninle geçirdiğimiz her an anılarımızda yaşayacak.*

ÖN SÖZ

Osmanlı Devleti kuruluş döneminden itibaren merkezi devlet anlayışı üzerinden hareket ederek bulunduğu döneme uygun yenilikler yapmaya başlamıştır. Ancak 17. yüzyıldan itibaren devlet sistemi bozulmaya başlamış ve bu bozulmalar da devletin sonuna kadar devam etmiştir. Bu bağlamda devleti eski ihtişamlı dönemlerine çevirmeye yönelik adımlar ise modernleşen Avrupa'nın gerisinde kalmıştır. Özellikle devletin çok uluslu yapısı, 18. yüzyılın sonlarında meydana gelen ancak etkilerinin 19. yüzyılda derinden hissedildiği Fransız Devrimi neticesinde çıkan milliyetçi isyanlarla beraber sarsılmaya başlayınca yenileşme arayışları da hız kazanmaya başlamıştır. Yaşanan isyanlara büyük devletlerin destek vermesi ile beraber ülkenin dört bir yanı âdeta bulgur kazanı gibi kaynamaya başlamış ve bu sebeple de öncelikle Sultan II. Mahmut ve sonrasında da Sultan Abdülmecid ile birlikte ilân edilen Tanzimat ile beraber merkezileşme çabaları artmaya başlamıştır. Bu bağlamda ordu, hukuk, eğitim, sosyal alanlar gibi birçok alanda yenilikler yapılmıştır. Yeniçeri Ocağı kaldırılıp yerine batı tarzı Asâkir-i Mansure-yi Muhammediye Ordusu, divan kaldırılıp yerine nazırlıklar, Ayanları denetim altına almak için muhtarlıklar kurulmuştur. Ordunun asker ihtiyacını ve vergi mükelleflerini ortaya çıkarmak için nüfus sayımları yapılmıştır. Yine Tanzimatla beraber hukuk devleti ortaya çıkmış, Islahat Fermanı ile birlikte de sosyal haklar genişletilmiş, 1. ve 2. Meşrutiyetler de ilân edilerek halka temsiliyet hakkı verilmiştir. Atılan tüm bu adımlar merkezi devlet yapısını güçlendirme adına atılan adımlar olmuştur.

Osmanlı Devleti'nde merkezileşme çabaları içerisinde en önemli adımlardan biri nüfus sayımlarıdır. Devletin ilk dönemlerinde daha çok tahrirler ile bu işlem yapılırken son dönemlerde ise ihtiyaç olan asker sayısı ile vergi mükelleflerini ortaya çıkarmak için başlarda sadece erkek nüfusun sayıldığı sayımlar yapılmıştır. Bu sayımlar neticesinde ortaya bir nüfus defteri çıkmış ve bu defterde de kişilerin yaş, fizikî özellik, engel, meslek, isim ve lakap, din gibi durumları saptanmıştır. Böylece bu sayımlar ile beraber devlet kendi nüfusundan nasıl faydalanacağını tespit etmeye çalışmıştır.

Bu çalışma ile beraber 3739 nolu Mardin Müslim Defteri transkript edilmiş olup defterle ilgili ayrıntılar verilerek Mardin'in demografik yapısı ayrıntılarıyla ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın her aşamada engin bilgi ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden, değerli öneri ve eleştirileriyle çalışmamızı şekillendiren kıymetli hocam Prof. Dr. Oktay Bozan'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Onun akademik rehberliği ve sabrı, bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük rol oynamıştır.

Son olarak, bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen, katkıda bulunan ve bana destek olan herkese teşekkür ederim. Bu çalışmanın, Mardin'in tarihine ve kültürüne küçük de olsa bir katkı sağlamasını temenni ediyorum.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

NÜFUS KAVRAMI VE MARDİN TARİHİ

1. Nüfus Kavramı ve Osmanlı Devleti'nde Nüfus Sayımları.....	6
2. Mardin Tarihine Kısa Bir Bakış.....	11
2. 1. Mardin Adının Anlamı ve Coğrafyası.....	11
2.2. Osmanlı'ya Kadar Mardin.....	12
2.3. Osmanlı Döneminde Mardin	14
2.4. İdarî ve Siyasî Durum	15

İKİNCİ BÖLÜM

3739 NOLU MARDİN KAZASI MÜSLİM NÜFUS DEFTERİ

1. Defterin Özellikleri	20
2. İsim Lakap ve Unvanlar.....	21
3. Mahalleler ve Nüfus	22
4. Meslekler ve Uğraşları	30
5. Fiziksel Görünüm Hastalık ve Engelliler	34
6. Dinî Yapılar Din Adamları ve Dinî Unvanlar.....	35
7. Eğitim Kurumları	37
8. Askerlik Görevine Gidenler	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN TRANSKRİBİ

Mahalle-i Bâbussor.....	44
Mahalle-i Kolasiye	64
Mahalle-i Medrese.....	73
Mahalle-i Şehidiyye.....	80

Mahalle-i Tekye.....	93
Mahalle-i Câmi-i Kebîr.....	110
Mahalle-i Lâtifiye.....	122
Mahalle-i Necmeddin Gâzi.....	125
Mahalle-i Bâbü 'l-Cedîd.....	128
Mahalle-i Şey'üllâh.....	132
Mahalle-i Şeyh Çabuk.....	139
Mahalle-i Emînüddin.....	142
Mahalle-i Meşkin.....	146
Müslim Kıbtiyân Tâifesinin Sin ve İsimlerini Ve Numaralarını Mübeyyin Defterdir....	154
Kasaba-İ Mardin Derûnunda Mevcud Bulunan Müslim Yabancı Sin ve İşkâl ve Numara ve Sanatlarını Mübeyyin Defteridir Ki Ber-Vech-İ Âtî Beyân Olunur.....	154
SONUÇ	157
EKLER	159
KAYNAKÇA	165

KISALTMALAR

bkz:	Bakınız
BOA:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C:	Cilt
Çev:	Çeviren
Ed:	Editör
Haz:	Hazırlayan
NFS. d:	Nüfus Defteri
s:	Sayfa
S:	Sayı

KAYNAKÇA

- ABDULGANİ EFENDİ (Abdulgani Fahri Bulduk), **Mardin Tarihi**, Ed.:Burhan Zengin, Ankara: Başbakanlık Güneydogu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma idaresi Başkanlığı Yayınları, 1999
- AKBAL, Fazıla, “ 1831 Tarihinde Osmanlı İmparatorluğunda İdari Taksimat Ve Nüfus”, **Bulleten Dergisi**, S: 60, C: 15, Ankara: TTK Yayınları, 1951, s.617-628
- AKDAĞ, Mustafa, “Timar Rejiminin Bozuluşu”, **Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C: 3, S: 4, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1945 s.419-431
- AKSU, Ezgi Yekbun, Ayşegül Altınörs Çırak, “Mardin Tarihi Kent Dokusunda Form Değişiminin İncelenmesi”, **Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu Bidirisi**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları,2018, s.726-739
- AKTAŞ, Ahmet, “Şeyhler ve Şahlar Osmanlı Toplumunda Devlet-Tarikat İlişkilerinin Gelişim ve Değişim Süreçleri”, **Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S: 1, C: 3, Siirt: Siirt Üniversitesi Yayınları, 2016, s.179-182
- AKYEL, Salih, Savaş Sertel, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1840 Tarihli Çarsancak Kazası Gayrimüslim Nüfus Defteri Örneği”, **Journal of History and Future**, C: 1, S: 1, 2015, s.78-98
- ALVER, Köksal, “Mahalle: Mekân ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği”, **İdeal Kent Dergisi**, S: 2, Ankara, 2010, s.116-139
- ARİ, Hakan, **XIX. Ve XX. Yüz Yıllarda Mardin Ve Çevresinde Misyonerlik Faaliyetleri**, Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Mardin: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019
- ARSLAN, Hilal, **Artuklular Döneminde Mardin**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019
- ARSLANER, M. Nazan, Ertuğrul Eryücel, “Modern Devlet Anlayışının Felsefi Temelleri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S: 15, Erzurum Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2011, s.1-20
- ATLI, Cem Serkan, “İsimlere Sosyolojik Açından Bakmak: 1923-2017 Yılları Arasında Türkiye’de Verilen İsimler”, **Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi 9. Sosyoloji Kongresi Bildirisi**, Ankara, 2020, s.386-406
- AYDIN, Burak, **2784 Numaralı Kars Eyaleti, Kars Sancağı, Kars(Karyeler) Kazası, Müslim Defterinin Transkripsiyonu Ve Değerlendirilmesi**, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Kars: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2022
- AYDIN, Suavi, Kudret Emiroğlu, Oktay Özel, Süha Ünsal, **Mardin (Aşiret Cemaat Devlet)**, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2019
- BARKAN, Ömer Lütfi, “Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Nüfus Ve Arazi Tahrirleri Ve Hâkana Mahsus İstatistik Defterleri (II)”, C: 2, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1940-1941, s.214.
- BAŞARAN, Mehmet, “1830 – 1842 Yılları Arasında Nüfus Defterleri Kapsamında Ödemiş Ve Köyleri”, **Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C:4, S:3, Aydın, 2016, s.307-321

- BAYIR, Atiye Emiroğlu, Necmi Uyanık, “19. yy. Osmanlı Devletinde Modernleşme Bağlamında Din Eğitimi”, **Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi**, S: 4, C: 8, Ed. Yusuf Kılıç, 2017, s.494.
- BAYRAM, Selahattin, “Osmanlı Devleti’nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları”, **İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S: 21, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2012, s.81-115
- BOA, NFS. d, 3736
- BOA, NFS. d, 3739
- BOZAN, Oktay, **Çermik Kazası Nüfus Defterleri 2659-2660-2668 Nolu Defterler**, İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2023
- BOZAN, Oktay, “1258/1842 Tarihli Çüngüş Nüfus Defterine Göre Çüngüş Kazasının Sosyal Ve Ekonomik Durumu”, **Şarkiyet İlmi Araştırmalar Dergisi**, C:13, S:1, 2021, s.401-427
- BOZAN, Oktay, **1258/1842 Yılı Nüfus Defterine Göre Çüngüş 2**, İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2021
- BOZAN, Oktay, Ayetullah Kızıl, **Ergani Madeni Sancağı Nüfus Defterleri (2668/2669/2670 Nolu Defterler)**, Bursa: Ekin Yayınları, 2023
- BOZAN, Oktay, Ayetullah Kızıl, **Ergani Nüfus Defteri (2673 Nolu)**, Bursa: Ekin Yayınları, 2024
- BOZAN, Oktay, “XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Mardin Sancağında Müslim-Gayrimüslim İlişkileri Ve Ermeni Olayları”, **SBARD Dergisi**, S: 25, Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi Yayınları, 2015, s.85-127
- BOZKURT, Nebi, “Nüfus”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C: 33, Ankara: Diyanet Yayınları, 2007, s.293-294
- BULUT, Mehmet, “Osmanlı Devleti’nde Dini Teşkilatlanma ve Yaygın Din Eğitimi”, **Diyanet İlmi Dergi**, S: 2, C: 35, Ankara: Diyanet Yayınları, 1999, s.101-116
- CUÏNET, Vital, **La Turquie D’asie Geographie Administrative**, Ed: Ernest Leroux, Paris, 1891
- ÇAÇAN ONGUN, Berna, “19. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Esnaf Teşkilatına Bir Örnek: Belgradcık”, **Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C: 3, S: 2, Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Yayınları, 2019, s.219-228
- ÇADIRCI, Musa, “Anadolu’da Redif Askeri Teşkilatının Kuruluşu”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, C: 8, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 1963, s.63-75
- ÇAKMAK, Abdullah, “19. Yüzyılın İkinci Yarısında Hac Organizasyonunun Dönüşümü Bağlamında Mevkib-i Hacc-ı Şerif”, **Kocatepe İslami İlimler Dergisi**, S: 4, Afyon: Kocatepe Üniversitesi Yayınları, 2021, s.173-191
- ÇELEBİ, Âdem, **03533 Ve 03534 Numaralı Kırşehir Nüfus Defterleri (Mucur Hacıbektaş) (Transkripsiyon Ve Değerlendirme)** H. 1256 – H. 1260 (M. 1840 –M. 1844), Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2020
- ÇELEBİ, Bahadır, **Osmanlı Devleti’nin Merkezileşmesinde Telgrafın Rolü: 1855-1909**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, 2020
- ÇELİK, Bülent, “Yeniçağda Osmanlı Piyadelerinin Askeri Potansiyeli”, **ANASAY Dergisi**, S: 23, İstanbul, 2023, s.31-50

- ÇETİN, Sadık, Ayhan Doğan, “**Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye Ordusunun Kurulması ve Amasya’ya Yansımaları**”, Gaziantep University Journal of Social Sciences, S: 17, C: 3, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları, 2017, s.1174-1185
- ÇINAR, Sanem, Simay Kırca, “Türk Kültüründe Bahçeyi Algılamak”, **Journal of the Faculty of Forestry**, C: 2, S: 60, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2010, s.59-68
- ÇİMEN, Adnan, “Sayım, Kayıt Düzeni ve Teşkilatlanma Açısından Osmanlıda Nüfus Hizmetleri”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 14/3 Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları, 2012, 183-216
- DEMİR, Alpaslan, “16. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır Şehir Demografisine Göçlerin Etkisi”, **Bilgi Dergisi**, S: 50, Ankara, 2009, s.15-30
- DEMİRCİ, Hüseyin Aliyar, Utku Aybudak, “Âyanlar, Ticari Tarım Ve Sermaye Birikim İmkânları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C: 77, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2022 s.709-730
- DEMİRCİ, Süleyman, Kazım Kartal, “Osmanlı Nüfus Defterlerinin Tarih Yazımındaki Yeri: 1835 Tarihli Trabzon Vilayeti Maçuka/Maçka Kazası Müslim Nüfus Defteri Örneği”, **Journal of History Studies Dergisi**, S: 3, C:6, 2014, s.119-145
- DEMİRTAŞ, Mehmet, “Osmanlı Başkenti’nde Dilenciler ve Dilencilerin Toplum Hayatına Etkileri”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi**, S: 20, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2006, s.81-104
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara: Aydın Kitabevi, 2005
- DİNÇ, Fasih, “1879-1880 Musul Vilayeti Kıtlığının Ekolojik, İdari Ve Ekonomik Bağlamı”, **Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S: 7, C: 4, Isparta, 2022, s.189-210
- DİNÇ, Fasih, “İslâm İnşâ Hukukunun Mardin Kent Mekânına Yansıması (11.-19. yy)”, **Mukaddime Dergisi**, S:2, C: 12, Mardin: Artuklu Üniversitesi Yayınları, 2021, s.307-346
- DİNÇ, Fasih, **235 Nolu Şeriye Sicil Defterine Göre Mardin**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, Diyarbakır: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007
- DİYARBAKIR SALNAMELERİ (1869-1905)**, Haz.: Ahmet Zeki İzgöer, C: 1-2, İstanbul: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 1999
- DÜZBAKAR, Ömür, “Osmanlı Döneminde Mahalle Ve İşlevleri”, **Uşak Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S: 5, Uşak, 2003, s.97-108
- EMECEN, Feridiun, “Cullâh”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C: 8, Ankara: Diyanet Yayınları, 2003, s. 83-84
- ERMAN, Ozan, **2587-2588 Numaralı (H. 1247/ M. 1832) Harput Sancağı Arapgir Kazası Müslüman-Gayrimüslim Nüfus Defterlerinin Transkripsiyonu Ve Karşılaştırmalı Değerlendirmesi**, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Batman: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019
- ERGENÇ, Özer, “Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev Ve Nitelikleri Üzerine”, **Osmanlı Araştırmaları**, C: 4, Ed: Halil İnalçık – Nejat Göyünç, İstanbul, 1984, s.69-78
- GÖRGÜN, Tahsin, “Modern Devletin Oluşum Süreci: Osmanlı Siyasi Düşüncesi Perspektifinden Bazı Tespitler”, **Afyonkarahisar I.Türk Tarihi Sempozyumu: Türklerde Devlet**, İstanbul, 2017, s.55-77

- GÖYÜNÇ, Nejat, **XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1969
- GÜLER, İbrahim, "XVIII. Yüzyılda Osmanlı Esnaf Ve Zanaatkarları Ve Sorunları Üzerine Gözlemler", **Muğla Üniversitesi SBE Dergisi**, C: 1, S: 2, Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları, 2000, s.121-158
- GÜLER, Ümit, "Osmanlı Sosyal Hayatında Mollalar: 18. Ve 19. Yy. Diyarbekir Örneği", **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi**, S: 2, C: 11, s.861-895
- GÜNEŞ, Mehmet, "Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili", **Akademik Bakış Dergisi**, S: 15, C: 8, Ankara, 2014, s.221-240
- HUT, Davut, "Osmanlı Arap Vilayetleri, Arabizm Ve Arap Milliyetçiliği", **Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, C: 1, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Yayınları, 2016, s.105-150.
- İBAR, Âdem, **BOA. NFS.d. 3556'YA Göre Orta Anadolu'da Gayrimüslim Nüfus (1830)**, Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019
- İMRE, H. Meryem, "Tarihsel Gelişim İçerisinde İnsan, Moda, Ayakkabı İlişkisi", **International Journal of Cultural and Social Studies**, S: 2, İngiltere, 2016, s.189-204
- İŞBİLİR, Ömer, "Mekkâreci", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C: 28, Ankara: Diyanet Yayınları, 2003, s. 554-555
- KANTAR, Gökmen, "Modernleşme Kuramı Ve Osmanlı İdari Yapısında Modernleşme Süreci Hakkında Bazı Tespitler", **Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, S: 3, C: 3, 2019, s.365-383
- KARABULUT, Mustafa, "Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. Yüzyılda Değişim Süreci, Sosyal Ve Kültürel Durum", **Mecmua Dergisi**, S: 2, 2016, s.49-65
- KARADENİZ, Sıtkı, "Osmanlıdan Cumhuriyet Merkezileşme Politikalarının Aşiret Sistemine Etkileri", **Mukaddime Dergisi**, C: 3, S: 3, Mardin: Artuklu Üniversitesi Yayınları, 2011, s.27-41
- KARAL, Enver Ziya, **Osmanlı Tarihi (Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri) (1789-1856)**, C: 5, Ankara: TTK, 2007
- KARPAT, Kemal, **Osmanlı Nüfusu 1830-1914**, İstanbul: Timaş Yayınları, 2010
- KELEŞ, Erdoğan, Özgür Erdiñç, "Sultan II. Mahmud'un Orduda Yaptığı Reformlara Men-teşe Sancağının Katkısı (1826-1839)", **OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, S: 50, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2021, s.171-206
- KILINÇ, Ayşegül, **Şer'iyye Sicillerine Göre Mardinli Kadınların Hukuki Ve Sosyo-Ekonomik Durumu (M.1841-1894)**, Mardin Artuklu Üniversitesilisansüstü Eğitim Enstitüsü tarih Anabilim Dalı, Mardin: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2021
- KIRPIK, Güray, "Osmanlı'da Hamallık Mesleği Ve İlgili Arşiv Belgeleri", **Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, C: 2, S: 3, Ankara, 2013, s.221-233
- KIVRAK, Ensar, Burak Gökalp, "Osmanlı Siyasal Modernleşmesi Perspektifinden Padişahın Sembolikleşmesi ve Devlet Tüzel Kişiliğinin Yükselişi: Sened-i İttifak'tan Kanuni Esasiye'ye", **Pamukkale Avrasya Sosyoekonomik Çalışmalar Dergisi**, C: 10, S: 2, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Yayınları, 2023, s.82-100
- KOMİSYON, **Nüfus ve Nüfusun Yapısı**, Ankara: TC Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilatı Yayınları, 1994

- KÜÇÜK, Hülya, “Kitap İncelemesi: Mahalle Yerleşimi Ve Yönetimi”, **Akademik Düşünce Dergisi**, S: 1, Ankara: Nobel Yayın Evi, 2020, s.74-80
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., “1830 Sayımına Göre Menteşe Sancağında Hane Nüfusu”, **Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, S: 23, Ed: Halil İnalçık, İsmail E. Erünsal, Heath W. Lowry, Feridun Emecen, Klaus Kraiser, İstanbul: 29 Mayıs Üniversitesi Yayınları, 2003, s.75-92
- LÜLECİ, Abdullah, “Birinci Cihan Harbinde Osmanlı Ordusunda Hamal Taburları (1914-1918)”, **Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi**, C: 2, S: 13, s.523-534
- MAHMUD ŞEVKET, **Osmanlı Askerî Teşkilatı Ve Kıyafeti**, Ankara: Ankara Basımevi, 1983
- NASIROĞLU, Mehtap, **Batılı Seyyahların Gözüyle Mardin Ve Çevresi (Mardin, Nusaybin Ve Hasankeyf)**, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Ortaçağ Tarihi Bilim Dalı, Şanlıurfa: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010
- OKTAY, Elif Yüksel, “Türkiye Cumhuriyeti'nin İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları”, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, Yalova, 2013, s.31-53
- ORTAKCI, Altuğ, “Şer’iyye Sicillerinden Hareketli 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Geçerken Çorum’da Meslekler”, **Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 1, Çorum: Hitit Üniversitesi Yayınları, 2011, s.105-116
- ÖNVER, Şiriner, “Türkiye’de Mahalle Yönetimi”, **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, C: 4, S: 3, Uşak, 2020, s.37-60
- ÖZCOŞAR, İbrahim, “Şehir ve Kimlik: Mardinli Kimliklerin Tarihi Arka Planı”, **Kadim Akademi Sosyal Bilimler Dergisi**, C:1, S:1, 2017, s.1-29
- SAYGILI, Abdurrahman, “Modern Devletin Çıplak Sureti”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: 59, S: 1, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2010, s.61-97
- SEMİZ, Yaşar, Recai Kuş, “Osmanlı’da Mesleki Teknik Eğitim: İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930)”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S: 15, Konya: Seşçuk Üniversitesi Yayınları, 2004, s.275-295
- SOYLUER, Serdar, “Modern Harp Teknolojilerine Ayak Uydurmak Hafif Silah Üretim Teknolojileri Eğitimi Maksudıyla Yurtdışına Gönderilen Osmanlı Askerî Personeli (1834-1918)”, **Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, S: 61, C:61, İstanbul: 29 Mayıs Üniversitesi Yayınları, 2023, s.267.
- SOYLUER, Serdal, “Tüfekhane-i Âmire’yi Mamur Kılmak: Osmanlı Tüfek İmalatında Avrupalı Uzmanların Rolü”, **Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, S: 52, C: 52, İstanbul: 29 Mayıs Üniversitesi Yayınları, 2018, s.267-309
- ŞENEL, Serkan, “Osmanlı’da Bahçe ve Hasbahçe Kültürü”, **Şehir ve İrfan Dergisi**, S:3, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Yayınları, 2016, s.74-79
- ŞİŞMAN, Aysin, “Osmanlı Devleti’nde Batılı Anlamda Mesleki Ve Teknik Eğitimin Doğuşu”, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C: 1, S:1, Uşak: Uşak Üniversitesi Yayınları, 2008, s.27-43
- TAŞKESENLİOĞLU, M. Yasin, “Osmanlı Ordusunda Merkezî Bir Reform Meclisi Kurma Girişimi: Meclis-İ Tanzimât-ı Askeriye”, **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S: 64, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2020, s.197-206
- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Komisyon, **998 Numaralı Muhâsebe-İ Vilâyet-İ Diyar-İ Bekr Ve Arab Ve Zül-Kâdiriyye Defteri (937/1530) I**, Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları, 1998

- TEKDAL, Danyal, **208 Numaralı Mardin Şer'iyе Sicili (Metin Transkripsiyonu ve Değerlendirme)**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi Ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, Diyarbakır: Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009
- TEKİN, Zeki, "Deri", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, C: 9, Ankara: Diyanet Yayınları, 2003, s. 176-178
- TÜRKMEN, Kadir, "Osmanlı'da Askeri Modernleşmeye Bir Örnek: Tefenni Redif Binaları", **Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi**, C: 2, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Yayınları, 2021, s.283-291
- TÜRKMENOĞLU, Mehmet Ali, "Osmanlı Klasik Döneminde Sipahi Köylü ve Devlet", **Selçuk Türkiyat Dergisi**, S: 53, Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 2021, s.485-503
- UÇMAZ, Ahmet, **Devlet Aşiret İlişkileri Miranlı Mustafa Paşa (Aşiret-Eşkıya-Hamiye Alayları)**, Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2020
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C: 2, Ankara: TTK, 2016
- ÜNAL, Uğur, "Asâkir-İ Mansûre-İ Muhammediyye Süvârî Nizâmnamesi (1 Şubat 1827)" **Kastamonu Eğitim Dergisi**, S: 1, C: 14, Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Yayınları, 2006, s.265-276
- YAPUCU, Olcay Pullukçuoğlu, Orhan Kurmuş, "Klasik Düzendeki Osmanlı Taşrasında Sipahi Olmak", **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Ed. Selda Kılıç, S: 37, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2022, s.423-443
- YEGİN, Şengül, "Popüler Kültürün İsim Belirlemeye Etkisi", **Akademi Sosyal Bilimler Dergisi**, C: 7, S: 19, Ankara, 2020, s.110-126
- YILDIRIM, İ. Esen, "Çocuklara Verilen İsimler Üzerinden Türkiye'deki Sosyo-Kültürel Değişimin Analizi", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S: 3, Erzurum, 2016, s.909-925
- YILMAZ, Savaş, "Osmanlı'da Sipahi Ve Köylü Bağlamında Devlet Kapısı", **Kültür Araştırmaları Dergisi**, S: 18, 2023, s.308-328
- YILMAZ, Vedat, Mehmet Meccek, "Türkiye'de Mahalle Yönetimlerinin Tarihsel Gelişimi ve Hukuki Statüsü", **Kent Araştırmaları Dergisi**, S: 27, C: 10, Ankara: 2019, s.769-799
- ZÜMRÜT, Mehmet Sami, "Kulp İlçesinin Nüfus Gelişimi Ve Demografik Yapı Özellikleri", **Kulp/Pasur (Tarih-Kültür-Folklor-Coğrafya-İnanç)**, Ed: Canser Kardaş, İstanbul: Kriter Yayınları, 2023, s.1-14